

PHÁT HUY VAI TRÒ CỦA ĐỘI NGŨ GIẢNG VIÊN KHOA HỌC XÃ HỘI VÀ NHÂN VĂN TRONG CHUYỂN ĐỔI SỐ VỀ GIÁO DỤC, ĐÀO TẠO Ở NHÀ TRƯỜNG QUÂN ĐỘI

TRẦN VĂN HOAN (*)

HỒ BÁ TÚ (**)

Tóm tắt: Chuyển đổi số trong giáo dục, đào tạo là xu thế tất yếu, mở ra cơ hội đổi mới toàn diện công tác giảng dạy, nghiên cứu ở các nhà trường quân đội. Đặc biệt, đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn giữ vai trò nòng cốt trong việc truyền bá tri thức, định hướng tư tưởng và phát triển năng lực số cho người học trong môi trường giáo dục hiện đại. Các giải pháp phát huy năng lực số, đổi mới phương pháp dạy học của đội ngũ giảng viên sẽ tiếp tục góp phần nâng cao chất lượng giáo dục và đào tạo đáp ứng mục tiêu xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam trong tình hình mới.

Từ khóa: Chuyển đổi số; giảng viên khoa học xã hội và nhân văn; giáo dục và đào tạo; nhà trường quân đội.

Abstract: Digital transformation in education and training is an inevitable trend, creating opportunities for comprehensive innovation in teaching and research at military academies. In particular, lecturers in the social sciences and humanities play a core role in disseminating knowledge, shaping ideological orientation, and developing learners' digital competencies in a modern educational environment. Solutions to enhance digital capacity and innovate teaching methods among lecturers will continue to contribute to improving the quality of education and training in line with the goal of building the Vietnam People's Army in the new context.

Keywords: Digital transformation; social sciences and humanities lecturers; education and training; military academies.

Ngày nhận bài: 10/11/2025 Ngày biên tập: 05/01/2026 Ngày duyệt đăng: 19/01/2026

Chuyển đổi số (CĐS) trong lĩnh vực giáo dục và đào tạo (GDĐT) nói chung, ở các nhà trường quân đội nói riêng là một nội dung của phát triển chính phủ điện tử hướng tới chính phủ số, đó cũng là nhiệm vụ quan trọng, cấp thiết của quá trình cải cách hành chính trong Quân đội hiện nay. Đây là cơ hội để các nhà trường quân đội tiếp cận với những tiến bộ khoa học và công nghệ, góp phần thực hiện mục tiêu xây dựng Quân đội

“tinh, gọn, mạnh, tạo tiền đề vững chắc, đến năm 2030, xây dựng Quân đội nhân dân cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại”. Trong tiến trình đó, đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn (KHXH&NV) có vai trò đặc biệt quan trọng. Họ không chỉ là chủ thể trực tiếp tham gia CĐS trong giảng dạy mà còn là lực lượng định hướng chính trị - tư tưởng, bồi dưỡng phẩm chất, bản lĩnh và giá trị nhân văn cho người học, bảo đảm CĐS trong GDĐT ở các nhà trường quân đội diễn ra đúng hướng, không xa rời bản chất cách mạng của quân nhân.

Nghị quyết số 1657-NQ/QUTW ngày 20/12/2022 của Quân ủy Trung ương về

(*) TS; Học viện Hậu cần, Bộ Quốc phòng

(**) TS; Học viện Kỹ thuật quân sự, Bộ Quốc phòng

“Đổi mới về công tác giáo dục và đào tạo đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ xây dựng Quân đội trong tình hình mới” đã xác định: Phần đầu đến hết năm 2025 bảo đảm đủ học liệu cho các chương trình đào tạo của các nhà trường, 100% trường áp dụng hệ thống quản lý và tổ chức dạy học dựa trên dữ liệu và công nghệ số. Giảng viên KHXH&NV giữ vai trò nòng cốt trong việc định hướng nhận thức, tư tưởng, giá trị và thái độ của cán bộ, học viên về CĐS. Thông qua giảng dạy các môn chính trị, triết học, lịch sử, đạo đức, pháp luật... giảng viên giúp người học hiểu rõ bản chất, mục tiêu và ý nghĩa của CĐS đối với sự nghiệp xây dựng Quân đội và bảo vệ Tổ quốc; hình thành niềm tin, trách nhiệm, ý thức chủ động, sáng tạo trong thích ứng với môi trường số. Đồng thời, giảng viên KHXH&NV là lực lượng chủ đạo trong xây dựng văn hóa học tập và làm việc số - môi trường giáo dục vừa hiện đại, vừa thấm đượm bản sắc chính trị, nhân văn, kỷ luật của Quân đội.

Những năm qua, thực hiện Nghị quyết số 1657-NQ/QUTW của Quân ủy Trung ương và Kế hoạch số 588/KH-TM của Cục Nhà trường về Chuyển đổi số lĩnh vực giáo dục, đào tạo trong các nhà trường quân đội giai đoạn 2022 - 2025, các nhà trường đã tích cực triển khai nhiều giải pháp ứng dụng công nghệ thông tin và công nghệ số trong giảng dạy. Đội ngũ giảng viên KHXH&NV đã bước đầu chủ động đổi mới phương pháp, xây dựng bài giảng điện tử, học liệu số, sử dụng hệ thống quản lý học tập trực tuyến (LMS), góp phần nâng cao hiệu quả giáo dục chính trị, tư tưởng. Một số đơn vị đã hình thành ngân hàng câu hỏi, video minh họa, thư viện số môn KHXH&NV, hỗ trợ tốt cho học viên tự học, tự nghiên cứu. Giảng viên KHXH&NV tích cực xây dựng và hoàn thiện những bài giảng mẫu, tăng cường áp dụng các phương pháp dạy học hiện đại, kích thích tính độc lập, sáng tạo của người học, khắc phục triệt để lối dạy truyền thụ kiến thức một chiều; đổi mới các hình thức đánh giá kết quả học tập; đề cao tích cực tự học, lấy tự học, tự nghiên cứu là chính, qua đó phát triển hoàn thiện phẩm chất, năng lực, có khả năng hoàn thành tốt chức trách, nhiệm vụ và hướng phát triển sau này.

Tuy nhiên, thực tiễn cũng cho thấy một số hạn chế như: nhận thức của một bộ phận giảng viên về CĐS còn hạn chế, chưa thấy rõ mối liên hệ giữa công nghệ và giáo dục chính trị, tư tưởng; kỹ năng công nghệ, năng lực số chưa đồng đều; việc số hóa học liệu còn ít, tính tương tác thấp; cơ sở vật chất, hạ tầng công nghệ ở một số nhà trường còn thiếu, ảnh hưởng đến hiệu quả ứng dụng; vẫn còn tâm lý ngại thay đổi, e dè khi chuyển sang dạy học trực tuyến hoặc kết hợp.

Để tiếp tục phát huy hơn nữa vai trò của đội ngũ giảng viên KHXH&NV trong ứng dụng CĐS trong GDĐT ở các nhà trường quân đội hiện nay, cần thực hiện đồng bộ, hiệu quả các giải pháp sau:

Một là, tăng cường giáo dục, bồi dưỡng nâng cao nhận thức, trách nhiệm của đội ngũ giảng viên về chuyển đổi số trong giáo dục và đào tạo.

Các cấp ủy, chỉ huy và cơ quan chức năng trong nhà trường cần quán triệt sâu sắc các chủ trương, nghị quyết của Đảng, Quân ủy Trung ương, Bộ Quốc phòng về CĐS, xác định rõ đây là nhiệm vụ chính trị quan trọng, có ý nghĩa chiến lược lâu dài trong sự nghiệp đổi mới GDĐT trong Quân đội, nhất là Quyết định số 889/QĐ-BQP ngày 22/3/2018 của Bộ trưởng Bộ Quốc phòng về “Kế hoạch hành động của hệ thống nhà trường quân đội trước tác động của cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư giai đoạn 2018 - 2020 và những năm tiếp theo” và Đề án “Tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin và chuyển đổi số trong giáo dục và đào tạo giai đoạn 2022 - 2025, định hướng đến năm 2030” của Chính phủ; Kế hoạch số 588/KH-BTTM ngày 04/3/2022 của Bộ Tổng Tham mưu về CĐS trong giáo dục và đào tạo ở các nhà trường quân đội giai đoạn 2022 - 2025, định hướng đến năm 2030. Trên cơ sở đó, đội ngũ giảng viên KHXH&NV cần nhận thức đầy đủ về CĐS trong GDĐT không chỉ là việc ứng dụng công nghệ mà còn là sự chuyển biến toàn diện về tư duy giáo dục, phương pháp giảng dạy và phong cách sư phạm, góp phần nâng cao chất lượng giáo dục chính trị, tư tưởng trong điều kiện mới; coi trọng xây dựng các chủ trương, biện pháp lãnh đạo; ban hành các cơ chế, chính sách; hoàn thiện

và triển khai thực hiện các quy hoạch, kế hoạch, đề án CDS trong lĩnh vực GDĐT. Từ đó, tăng cường hướng dẫn, theo dõi, kiểm tra, giám sát, kịp thời động viên, khích lệ, phát huy vai trò của đội ngũ giảng viên trong ứng dụng triển khai CDS vào đổi mới phương pháp dạy học. Thông qua sinh hoạt chính trị, hội thảo chuyên đề, bồi dưỡng ngắn hạn, cần khơi dậy tinh thần chủ động, sáng tạo, dám đổi mới, dám đón nhận công nghệ của đội ngũ giảng viên KHXH&NV, để họ thực sự là lực lượng tiên phong trong tiến trình CDS của nhà trường.

Hai là, bồi dưỡng và phát triển năng lực số, kỹ năng công nghệ thông tin cho giảng viên khoa học xã hội và nhân văn.

Trong điều kiện hiện nay, giảng viên KHXH&NV không chỉ cần giỏi về lý luận, có bản lĩnh chính trị vững vàng, mà còn phải có năng lực số toàn diện, đủ khả năng làm chủ công nghệ, thích ứng linh hoạt với môi trường dạy và học hiện đại. Trước hết, các nhà trường quân đội cần xây dựng kế hoạch bồi dưỡng năng lực số chuyên biệt cho giảng viên KHXH&NV, bảo đảm thiết thực, phù hợp với đặc thù môn học. Trọng tâm là các kỹ năng về thiết kế, sử dụng và cập nhật bài giảng điện tử; biên soạn học liệu số hóa; vận hành lớp học LMS; khai thác nguồn tài nguyên mở (OER) và ứng dụng trí tuệ nhân tạo (AI) trong giảng dạy, đánh giá, quản lý lớp học. Bên cạnh đó, cần tổ chức thường xuyên các lớp tập huấn, hội thảo, tọa đàm chuyên đề về kỹ năng ứng dụng công nghệ giáo dục, CDS trong giảng dạy KHXH&NV; khuyến khích giảng viên tự học, tự nghiên cứu, tích cực trao đổi kinh nghiệm qua các diễn đàn học thuật số, nhóm chuyên môn trực tuyến. Các nhà trường nên duy trì các cuộc thi “Giảng viên số”, “Bài giảng điện tử tiêu biểu” nhằm khuyến khích phong trào đổi mới sáng tạo, lan tỏa tinh thần học tập, chia sẻ và ứng dụng công nghệ trong toàn đội ngũ. Song song với quá trình bồi dưỡng, cần xây dựng bộ tiêu chí chuẩn năng lực số đối với giảng viên KHXH&NV, bao gồm các yêu cầu về kỹ năng công nghệ, phương pháp sư phạm số, khả năng khai thác dữ liệu mở và bảo đảm an toàn thông tin trong môi trường mạng. Trên cơ sở đó, các nhà trường cần đưa kết quả đánh giá năng lực số vào tiêu chí thi đua, đánh giá, quy

hoạch, bổ nhiệm và khen thưởng, coi đây là một tiêu chuẩn bắt buộc trong xây dựng, phát triển đội ngũ giảng viên hiện đại.

Mỗi giảng viên KHXH&NV cần xác định rõ, năng lực số không chỉ là yêu cầu kỹ thuật mà là một phẩm chất nghề nghiệp mới trong bối cảnh cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0; là biểu hiện của tinh thần trách nhiệm, năng lực đổi mới, sáng tạo trong giảng dạy. Khi làm chủ công nghệ, giảng viên sẽ phát huy tốt hơn vai trò định hướng tư tưởng, truyền cảm hứng, giáo dục nhân cách và giá trị nhân văn cho học viên, góp phần hiện đại hóa công tác giáo dục chính trị, tư tưởng, bảo đảm CDS trong GDĐT ở các nhà trường quân đội đúng hướng, hiệu quả và bền vững.

Ba là, phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn trong ứng dụng chuyển đổi số vào đổi mới phương pháp dạy học.

Mỗi giảng viên cần có tinh thần đổi mới, sáng tạo trong việc kết hợp giữa sử dụng các phương tiện, thiết bị công nghệ hiện đại với phương pháp giảng dạy đặc thù của các môn KHXH&NV, phù hợp với từng đối tượng học viên, góp phần phát huy năng lực tư duy, khả năng phản biện và phẩm chất chính trị của người học. Giảng viên KHXH&NV cần tích cực tự học, tự bồi dưỡng và phát triển năng lực số, chủ động khai thác các nền tảng dữ liệu mở, tăng cường giao tiếp và hợp tác học thuật trên môi trường mạng, từng bước xây dựng văn hóa ứng xử, giao tiếp trên không gian số, hình thành phong cách làm việc khoa học, dân chủ và hiện đại. Đồng thời, mỗi giảng viên phải tham gia xây dựng và phát triển hệ thống cơ sở dữ liệu, kho học liệu điện tử có chất lượng, phục vụ hiệu quả cho hoạt động giảng dạy, nghiên cứu và chia sẻ tri thức trong cộng đồng học thuật quân đội.

Trong quá trình giảng dạy, giảng viên cần xác định rõ phương pháp giảng dạy lấy người học làm trung tâm, gắn với ứng dụng công nghệ thông tin trong thiết kế, trình bày và tổ chức bài giảng; thường xuyên cập nhật tiến bộ khoa học và công nghệ, đổi mới tư duy, tránh lối dạy học áp đặt, rập khuôn, hướng tới phát triển tư duy phản biện, tư duy sáng tạo và năng lực vận dụng lý luận vào thực tiễn cho học viên.

Bên cạnh đó, giảng viên KHXXH&NV cần nâng cao năng lực ngoại ngữ để tiếp cận, khai thác hiệu quả các nguồn tài liệu nước ngoài, mở rộng tri thức và cập nhật thông tin quốc tế; đồng thời đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin trong nghiên cứu, giảng dạy và đánh giá kết quả học tập. Qua đó, góp phần trực tiếp vào nâng cao chất lượng GDĐT, bồi dưỡng phẩm chất “Bộ đội Cụ Hồ” trong thời kỳ CĐS, đáp ứng yêu cầu xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam “tinh, gọn, mạnh, tạo tiền đề vững chắc đến năm 2030, xây dựng Quân đội nhân dân cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại”.

Bốn là, hoàn thiện công tác quản lý, cơ chế, chính sách và huy động nguồn lực để đội ngũ giảng viên tiếp cận, hiện thực hóa chuyển đổi số trong giáo dục và đào tạo.

Các nhà trường quân đội cần tiếp tục hoàn thiện cơ chế quản lý, quy chế, quy định về CĐS trong hoạt động giảng dạy, nghiên cứu khoa học của giảng viên KHXXH&NV, bảo đảm đồng bộ, thống nhất với các văn bản, chỉ thị, hướng dẫn của cơ quan chức năng cấp trên, đồng thời phù hợp với đặc thù của từng nhà trường. Cần coi trọng đa dạng hóa, linh hoạt trong huy động và sử dụng các nguồn lực phục vụ CĐS, tập trung đầu tư phát triển hạ tầng công nghệ thông tin hiện đại, mạng internet tốc độ cao, hệ thống mô phỏng, các phòng học trực tuyến, trung tâm điều hành huấn luyện thông minh, hệ thống lưu trữ và bảo mật dữ liệu an toàn. Đồng thời, xây dựng, phát triển các phần mềm dạy học, nền tảng chia sẻ tài nguyên học liệu KHXXH&NV theo cả hình thức trực tiếp và trực tuyến, bảo đảm thuận lợi, an toàn, hiệu quả.

Các nhà trường cần đẩy mạnh số hóa công tác quản lý GDĐT và nghiên cứu khoa học của giảng viên KHXXH&NV, xây dựng cơ sở dữ liệu đồng bộ về giảng viên, học viên, học phần, chương trình, kết quả học tập... tích hợp vào hệ thống quản trị tổng thể của nhà trường. Tăng cường đầu tư, hiện đại hóa thư viện số, ngân hàng học liệu điện tử, cơ sở dữ liệu nghiên cứu KHXXH&NV, tạo điều kiện thuận lợi cho giảng viên trong giảng dạy, nghiên cứu và bồi dưỡng năng lực chuyên môn. Cùng với đó, cần quan tâm thực hiện tốt chính sách đãi ngộ, khuyến khích, tạo động lực để giảng viên

KHXXH&NV yên tâm công tác, cống hiến; có cơ chế phát hiện, bồi dưỡng và sử dụng nhân tài; từng bước “trẻ hóa”, “chuẩn hóa” đội ngũ, đáp ứng yêu cầu phát triển GDĐT trong thời kỳ CĐS. Đồng thời, đảm bảo an toàn, an ninh số, giữ vững bí mật quân sự, quốc phòng trong mọi hoạt động ứng dụng công nghệ, góp phần xây dựng môi trường sư phạm thông minh, hiện đại, bền vững trong các nhà trường quân đội.

Phát huy vai trò của đội ngũ KHXXH&NV trong CĐS về GDĐT là yêu cầu tất yếu nhằm nâng cao chất lượng dạy học, nghiên cứu và quản lý ở các nhà trường quân đội. Đây là nhiệm vụ vừa cấp bách, vừa có ý nghĩa chiến lược, góp phần đổi mới căn bản, toàn diện GDĐT theo hướng hiện đại và hội nhập. Để đạt hiệu quả, cần sự lãnh đạo, chỉ đạo chặt chẽ của cấp ủy, chỉ huy; hoàn thiện cơ chế, chính sách, đầu tư đồng bộ về hạ tầng và công nghệ; đồng thời phát huy tinh thần chủ động, sáng tạo, trách nhiệm của đội ngũ giảng viên KHXXH&NV. Mỗi giảng viên phải không ngừng học tập, ứng dụng công nghệ số trong giảng dạy, nghiên cứu, giữ vững bản lĩnh chính trị, phẩm chất đạo đức, góp phần xây dựng môi trường sư phạm hiện đại, nhân văn. Khi đội ngũ giảng viên KHXXH&NV thực sự trở thành chủ thể của CĐS, họ sẽ góp phần quan trọng vào việc nâng cao chất lượng GDĐT, xây dựng các nhà trường quân đội tiên tiến, hiện đại, tạo tiền đề vững chắc để đến năm 2030 xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại./.

Tài liệu tham khảo:

1. Thủ tướng Chính phủ, *Quyết định số 749/QĐ-TTg ngày 03/6/2020 phê duyệt “Chương trình chuyển đổi số quốc gia đến năm 2025, định hướng đến năm 2030”*.
2. Tổng cục Chính trị, *Tài liệu nghiên cứu, học tập, quán triệt Nghị quyết Đại hội đại biểu Đảng bộ Quân đội lần thứ XI, nhiệm kỳ 2020-2025*, Nxb Quân đội nhân dân, H.2020.
3. Bộ Quốc phòng, *Kế hoạch số 4396/KH-BQP ngày 04/11/2021 phát triển Chính phủ điện tử hướng tới Chính phủ số trong Bộ Quốc phòng giai đoạn 2021 - 2025, định hướng đến năm 2030*.